

FÖR EN DEMOKRATISK EKONOMI

utan miljöhotande tillväxt I

För en demokratisk ekonomi

utan miljöhotande tillväxt I¹

»A clash of doctrines is not a disaster
– it is an opportunity.«²

När ekologiska system hotas av tillväxten hos ett ekonomiskt system, bör i första hand ekonomins *regelverk* omprövas och troligen *ändras* – vilket ger en bra utgångspunkt för *social* förändring eftersom regelverken och deras begrepp, t.ex. 'ägarande', 'värde', 'lån', 'vinst', 'kapital', tillhör och formas (*växelverkande med omgivningen*) i samma *psyko-sociala* system som *vi själva* tillhör och formas i. Att vi ingår i denna *process* och också *uppfattar* oss, och andra, som *delaktiga* i den är avgörande för att de förslag som nämns (eller antyds) i följande modellskiss för ett förändrat eller nytt ekonomiskt system ska vara genomförbara.

Skissen är avsedd att ge en första översikt över hur några viktiga variabler och möjliga åtgärder kan förhålla sig dynamiskt till varandra i *såväl lokala som mer sammansatta* ekonomiska system. Kanske kan den underlätta en utveckling av mer utförliga alternativ, gärna *omväxlande med praktiska erfarenheter*.²

Demokratiska mål för en hållbar ekonomi

- (1) Ett *hållbart ekonomiskt system* måste ha ett beslutsfattande som sker under ett *rättvist och någorlunda jämlikt fördelat inflytande* av alla som berörs av det.
- (2) *Företagen* i en sådan *demokratisk ekonomi* måste ha tillgång till en *marknad* för att kunna ta egna initiativ och tillgodose behov på lokal nivå, men *inte* – som i regel för aktiebolag – *på grund av krav på kapitaltillväxt*. – De bör...
- (3) *inte ha 'externa ägare'*, dvs. ägare med rättigheter som inte är demokratiska enligt (1) (t.ex. mer eller mindre fri handel med ägarandelar och extern kontroll i enlighet med dessa), och *i stället för vinst ge avtalade löner* till sina 'anställda' (dvs. aktiva medlemmar) eftersom krav på tillväxt kan behöva undvikas;
- (4) *styras demokratiskt enligt* (1), internt och externt, av alla som är nämnvärt berörda av respektive företags aktiviteter (t.ex. som deltagare), med särskild *hänsyn till minoriteter, miljön och allt levande* (en styrning som ofta, av praktiska skäl, delvis måste ske via demokratiskt valda ledare och styrelser);
- (5) *vara anslutna till ett demokratiskt, socialt fördelningssystem* utformat för att minska fattigdom, onödiga konkurser och överdriven rikedom, göra viktiga tjänster, som sjukvård, skolor och kommunikation, tillgängliga för alla, samt möjliggöra 'olönsam' verksamhet som miljövård, katastrofberedskap m.m.

1. Se även del II: http://home.swipnet.se/bo_herlin/pdf/Demokratisk_ekonomi_II.pdf

2. Ur *Science and the Modern World* (1925; Free Press 1967) av Alfred North Whitehead, enligt vars 'processfilosofis' ontologi universums massa/energi är en *organisk helhet* av interagerande *händelser/upplevelser*, där det subjektiva perspektivet – vars finala ('inre') kausalitet verkar på individnivån (•) enligt bildtexten t.h. – är minst lika viktigt som det objektiva perspektivet.

2. Ett föredömligt exempel är: *Enough is enough: ideas for a sustainable economy in a world of finite resources*. The Steady State Economy Conference. Neill, Dietz, Jones (editors), 2010. Leeds, UK. Center for the Advancement of the Steady State Economy. <http://steadystate.org/enough-is-enough/>

Förbättring av etablerade strukturer (I) och/eller nya alternativ (II)

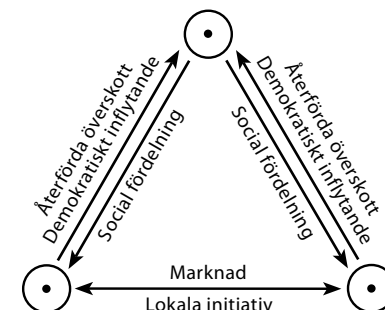
I. Eftersom punkterna (3–5) är ömsesidigt beroende av varandra, skulle en process som leder till ett bättre förverkligande av dem kunna börja med krav på *bättre demokrati enligt* (4) i *existerande företag*, vilket aktualiserar frågan om *ombildning enligt* (3), två mål som ett *system enligt* (5) bör ha som uppgift att stödja. Men när det externa ägandet är omfattande kan detta system sakna tillräcklig kapacitet. Ett *stabilitetsproblem* som skulle kunna lösas i en väl balanserad process där bl.a. *styret av stora banker successivt demokratiseras* och delas med system (5) medan *stabiliserande aktiviteter* (•) bidrar till ett rättvist förlopp i 'goda spiraler' som underlättar *förbättringar inom* (5) och *ombildningar enligt* (3–4).

Skulle sedan det ekonomiska systemet ändå kollapsa, t.ex. på grund av problem det orsakat i sin omgivning, är det viktigt att nya enkla strukturer på olika nivåer *redan* kan fungera både självständigt och i samarbete med andra enligt II.

II. En storskalig planekonomi ger inte stort utrymme för lokala initiativ, så en bättre demokrati kanske kan uppnås genom 'småskalighet', dvs. en *uppdelning i självstyrande företag*, t.ex. *kooperativ*, som kan handla på en mer eller mindre fri marknad – med risk för allt ojämnare egendomsfördelning... Men risken minskar betydligt om företagen är *styrda enligt* (3–4) och är anslutna till ett *väl integrerat fördelningssystem enligt* (5) *med banker styrda enligt* (3–4), vars främsta uppgift är att *utan vinstkrav* stödja viktiga men 'olönsamma' företag som uppfyller (3). Detta kräver att det också finns 'lönsamma' företag enligt (3) som av *stabilitetsskäl* (•) är motiverade att *återföra överskott* till systemet, varvid t.ex. utrymmet för privat, instabilitetsskapande låneverksamhet minimeras.

Olika alternativ måste studeras och diskuteras, men *redan nu* kan *alla* bidra till en bättre funktion hos ett framtida system genom att på ett eller annat sätt verka för *aktiviteter enligt bildtexten* (•). – Helt oavsett vad som händer med vårt nuvarande, i längden ohållbara, tillväxtkrävande system, kan *allt* som på så sätt förberetts få stor betydelse i kommande kriser, bl.a. genom att minska en vilshenhet och oro för framtiden som kan orsaka fientlighet mellan grupper...

- = *Stabiliserande aktivitet på individnivå*, som främjar goda och motverkar onda spiraler – som t.ex. *förbättrar demokrati- och miljömedvetandet* och *motverkar konsumism, etnocentrism och våld* – stimulerad av bl.a. konst, litteratur, vetenskap, filosofi och odogmatisk religion; t.ex. 'processfilosofi', taoism, (zen)buddhism, naturalistisk panenteism och panteism, etc.
(Jfr bl.a. högerspalten i <http://bvherlin.blogspot.com>.)

Relationer på *flera nivåer* som är avgörande för en ekonomis harmoniska funktion och där en stabiliserande verkan hos (•) i varje aktiv grupp (○) förutsätter ett *djupt engagemang*.